

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Постановка проблеми у загальному вигляді. Процес формування високоосвіченого фахівця залежить як від середовища в якому він формується та близького оточення, так і від конкретних умов, за яких відбувається формувальний процес. Тому для здійснення ґрунтовного аналізу готовності майбутніх інженерів-педагогів до використання комп'ютерних технологій необхідно визначити серед сукупності існуючих організаційно-педагогічних умов ті, які забезпечують багатогранний процес формування підготовки кваліфікованого випускника інженерно-педагогічного напрямку.

Процес адаптації майбутніх інженерів-педагогів потребує не тільки організаційного, а й змістового управління, яке здійснюється через задану керуючою системою зміну змісту діяльності керованої системи. Саме тому організаційно-педагогічні умови адаптації першокурсників інженерно-педагогічного ВНЗ мають бути спрямовані на інформування студента щодо особливостей навчального процесу та майбутньої професійної діяльності, формування навичок застосування специфічних для ВНЗ організаційних форм навчання, створення атмосфери психологічного комфорту, надання кваліфікованої педагогічної підтримки викладачам та кураторам навчальних груп тощо [3].

Сукупність організаційно-педагогічних умов визначається особливістю майбутньої інженерно-педагогічної діяльності, необхідністю розвитку як логічного, так і образного мислення.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Організаційно-педагогічні умови є різновидом педагогічних умов, які залежать від особливостей організації навчально-виховного процесу. Так Б. Чижевський вказує, що організаційно-педагогічні умови відображають «функціональну залежність суттєвих компонентів педагогічного явища від комплексу об'єктів (речей, їх станів, процесів, взаємодій) у різних проявах» [12, с. 82].

І. Хачирова вважає, що умови – це обставини, від яких залежить наявність чи зміна чогонебудь, що зумовлено ними [11]. С. Висоцький дає психолого-педагогічне тлумачення поняття «умова» як сукупності об'єктивних можливостей змісту навчання, методів, організаційних засобів його здійснення, коли забезпечується успішне вирішення поставленого педагогічного завдання. За його баченням умови виступають у ролі динамічного регулятора сукупності факторів навчання (інформаційних, особистісних, психологічних і педагогічних) [2].

А. Найн характеризує поняття «умови», як сукупність об'єктивних можливостей змісту, форм, методів і матеріально-просторового середовища, спрямованих на вирішення поставлених задач [8]. Ю. Загородній умови розглядає як ставлення предмета до явищ, що його оточують, і без яких його існування неможливе [5]. О. Пехота вважає умови категорією, що визначається як система певних форм, методів, матеріальних умов, реальних ситуацій, які об'єктивно склалися чи суб'єктивно створені, необхідні для досягнення конкретної педагогічної мети [9].

Незважаючи на те, що предметом великої кількості педагогічних досліджень виступають педагогічні умови реалізації певних процесів, у сучасній науці існують певні розбіжності в тлумаченні самого поняття «педагогічна умова».

К. Біктагіров педагогічні умови подає як сукупність обставин, при яких компоненти навчального процесу представлені в найкращому взаємозв'язку і створюють атмосферу плідної співпраці між учителем і учнями, що забезпечує плідне викладання, керівництво навчальним процесом, а учням – успішне навчання [1].

На думку О. Федорової педагогічні умови являють сукупність об'єктивних можливостей змісту навчання, методів, організаційних форм і матеріальних можливостей їх здійснення, які забезпечують успішне вирішення поставленого завдання [10].

В. Манько зазначає, що педагогічні умови створюють взаємозв'язану сукупність

внутрішніх параметрів та зовнішніх характеристик функціонування, що забезпечує високу результативність навчального процесу і відповідає психолого-педагогічним критеріям оптимальності [7].

У залежності від способу впливу на освітній процес, педагогічні умови поділяються на зовнішні та внутрішні. В. Жернов відзначає, що зовнішні умови виступають продуктом функціонування політичної, соціально-економічної, освітньої та інших систем зовнішнього середовища й реалізуються через відповідні фактори. До внутрішніх автор відносить педагогічні умови, які є похідними завданнями відповідного педагогічного процесу та являють собою сукупність педагогічних заходів, що забезпечують ефективне рішення цих завдань [4, с. 85].

Мета дослідження – обґрунтувати поняття «педагогічні умови»; визначити та дати сутнісну характеристику організаційно-педагогічним умовам, які найбільшою мірою сприяють формуванню готовності майбутніх інженерів-педагогів до використання засобів комп'ютерних технологій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Здійснивши аналіз та узагальнивши сутнісні характеристики запропонованої вище дефініції можна зробити висновок, що *організаційно-педагогічні умови* – це сукупність факторів підготовки фахівця, спрямованих на формування в них професійних якостей та готовності до професійної діяльності.

На нашу думку, ефективний вплив на формування готовності майбутніх інженерів-педагогів до використання комп'ютерних технологій у вищому технічному навчальному закладі забезпечують такі організаційно-педагогічні умови:

- підвищення мотивації до професійної діяльності та формування професійно-ціннісних орієнтацій;
- введення засобів сучасних комп'ютерних технологій у процес підготовки студентів на різних етапах заняття як обов'язкового компонента підготовки висококваліфікованого фахівця;
- створення сприятливого інформаційного середовища для розвитку пошуково-творчих здібностей майбутніх інженерів-педагогів у процесі самостійної навчально-пізнавальної діяльності;
- підвищення педагогічної компетентності викладачів спеціальних технічних дисциплін, де використання комп'ютерних технологій носить домінуючий характер.

Готовність майбутніх інженерів-педагогів до використання комп'ютерних технологій залежить від мотиваційної сфери фахівця та ступеня сформованості ціннісних орієнтацій. Ми переконані, що мотивація є передумовою поведінки особистості, яка спонукає, спрямовує й організовує її поведінку в майбутній професійній діяльності. У разі наявності позитивно спрямованої мотивації професійна діяльність набуває чіткого особистісного змісту, що сприяє перетворенню із зовнішньо сформульованих цілей у внутрішні, особистісні потреби. Для реалізації зазначеної педагогічної умови, пропонуємо ввести у навчально-виховний процес підготовки студентів інженерно-педагогічного напрямку цікаві практичні завдання, розв'язання педагогічних задач, моделювання педагогічних ситуацій, змагання тощо.

Важливу роль у становленні майбутнього інженера-педагога відіграють ціннісні орієнтації. Вони завжди є значущими, оскільки відображають загальну зорієнтованість поведінки людини та є регуляторами відносин між особистістю і суспільством, а також регулятором поведінки особистості як професіонала на робочому місці. Професійні ціннісні орієнтації є необхідним чинником для розвитку готовності майбутніх інженерів-педагогів до професійної діяльності, адже вони є обов'язковим елементом структури моральної свідомості та поведінки.

Вступ України в світове освітнє поле суттєво змінили підходи до організації освітніх процесів у системі вищої освіти. Спостерігається стрімкий розвиток комп'ютерних технологій та систем телекомунікацій. Так, наприклад, упровадження інтерактивно-комп'ютерного підходу у навчально-виховний процес вищого технічного навчального закладу, на нашу думку, забезпечує: високий рівень теоретичних знань; уміння на необхідному рівні використовувати набуті знання в професійній діяльності та повсякденному житті; конкурентноздатність фахівців на ринку праці; формування

професійної компетентності фахівців у певній галузі діяльності; формування творчої особистості фахівця зі сформованими особистісно-професійними якостями.

Саме тому для практичної реалізації педагогічної умови, створення сприятливого інформаційного середовища для розвитку пошуково-творчих здібностей майбутніх інженерів-педагогів у процесі самостійної навчально-пізнавальної діяльності передбачено розробку та підготовку сучасної інформаційної бази (текстів лекцій, комп'ютерного й інформаційного забезпечення), яка дасть повну можливість студентам отримувати наукову інформацію, а також забезпечить оптимізацію навчального процесу. Необхідно розробити чітку систему навчальних вправ (лабораторних, практичних та інших робіт), які допоможуть реалізувати отриману теоретичну інформацію на практиці якісно і на високому рівні, а також систему критеріїв та показників успішності знань, які дадуть можливість об'єктивно оцінити ступінь досягнень кожного студента.

Е. Зеєр зазначає, що на професійне становлення особистості інженера-педагога впливає розвиток його творчого потенціалу. Недосконалість системи стимулювання творчої роботи педагога, неефективність функціонування, узагальнення, поширення передового педагогічного досвіду і творчих знахідок викладачів-новаторів негативно впливають на самореалізацію майбутнього викладача, який працюватиме у професійно-технічному навчальному закладі (ПТНЗ) [6].

Основними шляхами формування творчої особистості майбутнього фахівця інженерно-педагогічного напрямку вищого технічного навчального закладу є ознайомлення із сучасними досягненнями методик викладання спеціальних технічних дисциплін, де використання комп'ютерних технологій носить переважаючий характер, а також проведення семінарів-тренінгів, створення ситуативних творчих груп із вирішення актуальних проблем методичного забезпечення, викладання модульних курсів. Вагомим потенціалом у розвитку творчості майбутніх інженерів-педагогів є впровадження інтегрованих форм і методів навчання та цілеспрямована організація педагогічної практики. Саме на практиці студенти можуть переймати досвід кращих педагогів-новаторів із високим рівнем творчого потенціалу.

Майбутній фахівець формується під домінуючим впливом особистості і діяльності викладача, який є основним транслятором освітнього досвіду. Саме тому ми вважаємо, що від педагогічної компетентності викладацького складу вищого технічного навчального закладу (ВТНЗ) залежить і компетентність самого випускника. Формування високого рівня готовності фахівця інженерно-педагогічного напрямку до професійної діяльності є неможливим без укомплектування ВТНЗ кваліфікованими висококомпетентними викладачами.

Ми вважаємо, що удосконалення педагогічної компетентності викладачів в умовах університету має відбуватися через систему заходів, спрямованих на підвищення їх кваліфікації, що забезпечується комплексом підсистем: курсове підвищення кваліфікації, методична робота навчального закладу, самостійна робота, самоосвіта. Проблеми самореалізації та самовдосконалення викладачів важливо приділяти особливу увагу. Сучасній вищій школі потрібні педагоги, котрі оперативно і творчо реагують на зміни у сучасному інформаційному суспільстві, ефективно відображають у навчанні досягнення науково-технічного процесу, кваліфіковано спрямовують особистісний розвиток студентів, постійно працюють над удосконаленням педагогічного процесу. Умовою активізації цих якостей є готовність і спроможність педагога здійснювати пошукову діяльність у освітній галузі для визначення оптимальних методик викладання навчальної дисципліни.

У процесі ефективної підготовки майбутнього інженера-педагога до використання засобів комп'ютерних технологій особливу увагу потрібно приділити варіативності введення в процес навчання організаційних форм їх викладачами. Вона передбачає використання в педагогічному процесі як індивідуальних, так і колективних та дрібногрупових форм навчання, що дає змогу розширювати можливості навчального процесу. Зрозуміло, що така варіативність має реалізуватися з урахуванням стану сформованості комплексу професійно-особистісних рис студентів. Втіленню варіативності сприяє наявність такої форми навчання, як індивідуальні заняття. Вони на нашу думку, дають змогу розширити можливості процесу

формування розвитку професійно-особистісних рис у майбутніх інженерів-педагогів.

Висновки. Отже, організаційно-педагогічні умови формування готовності майбутніх інженерів-педагогів до використання комп'ютерних технологій – це сукупність педагогічних впливів на майбутнього фахівця внутрішнього та зовнішнього середовища його існування, що забезпечує прогресивні зміни професійної підготовки та дає змогу підвищити рівень сформованості професійної компетентності студентів інженерно-педагогічного напрямку. Загальною умовою, що сприяє розвитку всіх компонентів професійної готовності, є реалізація системи роботи з формування професійної компетентності майбутніх інженерів-педагогів у педагогічному процесі вищого навчального закладу, яка включає: підготовку майбутніх викладачів ПТНЗ, проведення різного роду тренінгів на визначення готовності майбутніх інженерів-педагогів до використання комп'ютерних технологій, упровадження спецкурсів і застосування діагностичного інструментарію для забезпечення контролю за розвитком цього процесу і подальшої його корекції.

Література:

1. Биктагиров К.Л. Дидактические условия обучения татарскому языку : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 10.00.01 / К.Л.Биктагиров, 1973. – 37с.
2. Высоккий С.В. Структура психолого-педагогических условий формирования поисково-творческой направленности личности в процессе обучения // Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського : збірник наукових праць. – Одеса, 1999. – Вип. 8 – 9. – С. 90-94.
3. Гура О.І. Психолого-педагогічна компетентність викладача вищого навчального закладу: теоретико-методологічний аспект : монографія / О.І. Гура. – Запоріжжя : ГУ «ЗІДНУ», 2006. – 332 с.
4. Жернов В.И. Теоретико-методологические основы формирования профессионально-педагогической направленности личности студента педагогического вуза : [монография] / В.И. Жернов. – Магнитогорск : Магнитогорский гос. пед. ин-тут, 1999. – 116 с.
5. Загородній Ю.І. Педагогічні умови політичної соціалізації студентської молоді в умовах великого промислового міста : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05. / Ю.І. Загородній. – Луганськ, 2004. – 201 с.
6. Зеер Э.Ф. Профессиональное становление личности инженера-педагога / Э.Ф. Зеер. – Свердловск : Изд-во Урал. ун-та, 1988. – 116 с.
7. Манько В.М. Дидактичні умови формування у студентів професійно-пізнавального інтересу до спеціальних дисциплін // Соціалізація особистості : зб. наукових праць Національного педуніверситету ім. Драгоманова. – К. : Логос, 2000. – Вип.2. – С. 153-161.
8. Найн А.Я. Инновации в образовании : монография / А.Я.Найн. – Челябинск : ИПР МО РФ, 1998. – 288 с.
9. Пехота Е.Н. Индивидуализация профессионально-педагогической подготовки учителя : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04 / Е. Н. Пехота. – К., 1997. – 401 с.
10. Федорова О.Ф. Некоторые вопросы активизации учащихся в процессе теоретического и производственного обучения / О.Ф.Федорова. – М. : Высшая школа, 1970. – 301 с.
11. Хачирова И.Х. Педагогические условия стимулирования самостоятельной работы студентов : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / И.Х.Хачирова. – Ставрополь : СГУ, 2001. – 22 с.
12. Чижевський Б.Г. Організаційно-педагогічні умови становлення ліцеїв в Україні / Б.Г. Чижевський. – К. : Інститут педагогіки АПН України, 1996. – 249 с.

У статті розкриваються сутнісні характеристики поняття «педагогічні умови» в загальному розумінні та визначено організаційно-педагогічні умови, які сприяють формуванню готовності майбутніх інженерів-педагогів до використання ними засобів комп'ютерних технологій.

Ключові слова: педагогічні умови, готовність, інженер-педагог, комп'ютерні технології, професійна діяльність.

В статті розкриваються суцільні характеристики поняття «педагогічні умови» в загальному розумінні та визначено організаційно-педагогічні умови, які сприяють формуванню готовності майбутніх інженерів-педагогів до використання ними засобів комп'ютерних технологій.

Ключевые слова: педагогические условия, готовность, инженер-педагог, компьютерные технологии, профессиональная деятельность.

The article is devoted to the disclosure of the essential characteristics of a «teaching conditions» concept in the common understanding and definition of organizational and pedagogical conditions that contribute to preparedness for future engineers and pedagogues to use their of computing resources.

Keywords: teaching conditions, readiness, engineer-teacher, computer technology, professional activity.